

Més enllà del valor cultural, artístic i econòmic

La figura de Valentí Fargnoli ha estat objecte de nombroses publicacions i exposicions. Va ser un dels primers fotògrafs històrics amb els quals es va iniciar el procés de recuperació del patrimoni fotogràfic. Al llarg d'aquest text, analitzem quins han estat alguns dels seus signes de distinció i si hi ha una relació entre la importància cultural i el valor artístic i econòmic. No tenir un estudi li va permetre explorar altres vies de producció que van acabar sent el seu tret diferencial.

Text > JUAN NARANJO, comissari d'exposicions

La fotografia a la dècada dels setanta va entrar en un procés de revisió i de revalorització sense precedents en la història, cosa que comportà que el prestigi i la visibilitat d'aquesta disciplina en l'esfera cultural i artística augmentessin. Es va convertir en objecte d'estudi i de desig per a historiadors de diferents àmbits, conservadors de museu, col·leccionistes... Es van fer nous acostaments a la seva història, es van incorporar autors i categories que no formaven part dels models hegemònics que hi havia hagut i es va iniciar un tímid procés de ruptura entre el centre i la perifèria, geogràfica i conceptual.

No obstant, la importància cultural i el valor artístic i econòmic no estan relacionats de forma directa. A cada període s'han prioritzat un seguit de qüestions que són les que han determinat la importància i el preu de les obres i de les fotografies. A Catalunya, la recuperació de la història i del patrimoni fotogràfic, realitzada des d'una perspectiva moderna, es va iniciar amb l'aparició del llibre *Història de la fotografia*, d'Ermengol Alsina Munné, publicat a Barcelona per Produccions Editorials del Nord-est el 1954. Va ser un dels primers manuals d'història de la fotografia escrits en castellà i publicats a Espanya que girava entorn d'una concepció actual d'entendre la producció fotogràfica. Tanmateix,

>> Exposició «Valentí Fargnoli. L'art en la fotografia», al Museu d'Història de Girona, 2019.
(Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. JORDI S. CARRERA.)

l'únic fotògraf espanyol que cita és Joaquim Gomis. No va ser fins a la publicació dels textos de Josep Maria Casademont, crític i fotògraf, «La història de la fotografia a Catalunya», publicat a *L'art català contemporani*, d'Enric Jardí, per Proa, a Barcelona el 1972, i «La fotografia a l'Estat espanyol (1900-1978)», apèndix d'*Història de la fotografia al segle xx*, de Petr Tausk, publicat per Gustavo Gili a Barcelona el

1978, que es van començar a citar més autors i es va iniciar la recuperació de la història de la fotografia a Catalunya. A aquests treballs els van seguir els de Francesc Fontbona, Francesc Miralles i Joan Fontcuberta. Aquest últim va combinar la seva activitat com a creador amb les investigacions sobre la història de la fotografia, que va materialitzar a través de la publicació de textos i el comissariat d'exposicions.

VALENTÍ FARGNOLI

EL PAISATGE REVELAT

1885 - 1944

>> Exposició «Valentí Fargnoli. El paisatge revelat», a la Casa de Cultura de Girona, 2019.

(Font: DIPUTACIÓ DE GIRONA. MIQUEL MILLAN.)

Les primeres iniciatives de recuperar l'obra de fotògrafs històrics van estar vinculades a galeries privades, com Spectrum Canon

Les primeres iniciatives de recuperar l'obra de fotògrafs històrics van estar vinculades a galeries privades, com Spectrum Canon, creada el 1973 a Barcelona per Albert Guspi i per Sandra Solsona, seguint la línia de la nova iorquesa Witkin Gallery. Els galeristes van combinar la presentació de fotògrafs contemporanis amb la de fotògrafs històrics, com Lewis Carroll, Julia Margaret Cameron i Agustí Centelles, entre d'altres, i van realitzar portafolis amb fotografies com el de Tomàs Montserrat, *imatge d'un poble*, en què van recuperar la producció que havia realitzat aquest fotògraf balear a principis del segle xx a Llucmajor, a Mallorca. A Girona, uns anys després, Ramon Panosa, Joaquim Bosch i Joan Comalat van obrir a la ciutat una galeria associada a Spectrum Canon de Barcelona i van seguir la línia de presentar

fotògrafs contemporanis i històrics.

L'Ajuntament de Girona va ser una de les primeres institucions públiques catalanes en començar el procés de recuperació dels fotògrafs històrics a principis de la dècada dels vuitanta. Valentí Fargnoli va ser un dels primers que l'Ajuntament de Girona va presentar, en col·laboració amb la Diputació, i van publicar *Fòtica Fargnoli*. Més tard, el 1985, va ser el fotògraf amb el qual es va iniciar la col·lecció de carpetes de fotògrafs històrics «Girona en Imatges». A aquestes primeres iniciatives, li han seguit un bon nombre de publicacions i exposicions que ens aporten una bona informació de l'evolució de la seva obra.

Interès i admiració

Iniciar el procés de recuperació a Girona amb la figura de Valentí Fargnoli no va ser una decisió aleatòria. Anys després de la seva mort el 1944, la seva figura seguia generant interès i admiració. El 1953 Carles de Bolós li va dedicar el text «Homenatge a un artista. Fargnoli i les seves fotos», publicat al *Programa oficial de les Fires i les Festes de Sant Narcís*, a Girona el 1953, en què cita la seva importància com a documentalista i artista, i descriu com les seves fotografies formaven part de l'imaginari col·lectiu d'una generació. «Els gironins de mitjana edat recorda-

ran perfectament una quasi contínua exposició de postals posades a la venda que s'exhibien en un dels aparadors de la drogueria Pérez Xifra al carrer de Calvo Sotelo, llavors Abeuradors. Eren les famoses i buscades postals de Fargnoli que els amants dels nostres monuments o de les nostres belleses naturals s'afanyaven a adquirir quan apareixia la peça interessant que faltava en la seva col·lecció temerosos que un altre col·leccionista se l'emportés primer [...] i és que Fargnoli més que un fotògraf professional era un artista, i com a artista també una mica bohemí [...]. Es pot dir que va ser el primer fotògraf gironí que va saber donar a les seves produccions alta qualitat artística.»

El fet que una gran part de la producció fotogràfica de Valentí Fargnoli, com apunta Joan Boadas en *Fotografia en temps de noucentisme: Adolf Mas, Valentí Fargnoli, Jeroni Muntaner i el Repertori iconogràfic*, publicat per l'Ajuntament de Girona el 2018, es realitzés en format de targeta postal, és sens dubte determinant per poder entendre el prestigi i la importància que tenia la seva figura en un moment en què la major part del patrimoni fotogràfic històric no tenia visibilitat. La targeta postal, des dels seus inicis, es va convertir en un fenomen social. Se'n van crear clubs, associacions i revistes, i va ser objecte de desig en-

La targeta postal, des dels seus inicis, es va convertir en un fenomen social; se'n van crear clubs, associacions i revistes, i va ser objecte de desig entre col·leccionistes

tre col·leccionistes; alguns surrealistes, com Paul Éluard, van intuir-ne la importància, van escriure sobre ella i van col·leccionar-ne. A Catalunya, Joaquim Gomis, fotògraf i promotor de l'art d'avantguarda, també es va interessar pel col·leccionisme de targetes postals, un fenomen molt estès en les dècades dels setanta i vuitanta.

Una altra de les causes que poden explicar aquest interès i visibilitat és que en la dècada dels setanta va sorgir una altra concepció d'abordar la història, basada en la recuperació de documents gràfics: postals, fotografies, gravats..., que va portar els historiadors als arxius fotogràfics, als *mercadillos*. Un dels exemples més importants va ser el d'Edmond Vallès, que va publicar la *Història gràfica de Catalunya*, a Edicions 62, a Barcelona, el 1977. L'interès per la història gràfica va fer aflorar moltes fotografies històriques i va contribuir a la revalorització del patrimoni fotogràfic, cosa que va donar visibilitat als fotògrafs d'èpoques passades. La gran producció de fotografies en format de targeta postal que havia realitzat durant dècades i la varietat dels temes van fer que la figura de Valentí Fargnoli fos molt apreciada

tant pels col·leccionistes com pels historiadors gràfics o fotogràfics.

Sense estudi fix

La producció fotogràfica de Valentí Fargnoli, com la de la major part de fotògrafs professionals, respon a diferents interessos. El fet de no tenir un estudi fix va ser determinant en la seva trajectòria i en la selecció dels temes, i li va permetre desplaçar-se de forma freqüent i explorar altres vies de producció que s'escapessin de la dels retratistes d'estudi. Una gran part de la seva producció va ser comissionada i va estar relacionada amb els corrents de pensament que hi havia a Catalunya, pel gran interès que suscitava la fotografia com a font d'informació, com a instrument de classificació, de coneixement, amb la creació d'arxius fotogràfics, com el que va realitzar Adolf Mas, que va esdevenir un dels més importants de Catalunya, i l'Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya, creat per Tomàs Carreras i Artau i Josep Maria Batista i Roca, amb les campanyes fotogràfiques que van endegar per recopilar informació.

Valentí Fargnoli es va iniciar en la fotografia a través del fotoperiodisme, col·laborant amb diaris i revistes, també va participar en concursos de fotografia, en els quals va obtenir diferents premis, però va ser a través de la seva participació en algunes de les importants campanyes fotogràfiques que es van iniciar a l'època, com l'organitzada per crear el *Repertori iconogràfic d'Espanya* o l'*Estudi de la masia catalana*, que una bona part de la seva producció va girar entorn d'una sèrie de temes que van acabar definint les seves línies de treball i el van portar a configurar un arxiu propi, encara que malauradament una bona part es va dispersar després de la seva mort, se-

gons el text de Carles de Bolós que hem esmentat anteriorment.

És a partir dels seus treballs de cartografiar fotogràficament la província de Girona i de registrar els monuments, els paisatges naturals, els pobles, els tipus populars, els oficis..., que la seva producció va anar guanyant popularitat. La gran quantitat de fotografies que va fer, en què va combinar l'estètica amb l'interès documental i la varietat temàtica, el van convertir en el fotògraf més reconegut i popular de la seva època a Girona; només cal veure el gran volum de textos i exposicions que s'han fet sobre la seva figura i la producció fotogràfica.

Fargnoli es va iniciar en la fotografia a través del fotoperiodisme, col·laborant amb diaris i revistes, i també va participar en concursos de fotografia

Objecte de desig

La concepció i el format utilitzat de Fargnoli connecten la seva producció amb altres fotògrafs i empresaris, com Roisin o Zerkowitz, a Barcelona, que van apostar per la creació d'arxius i per la comercialització de les seves imatges com a targetes postals, suport que tenia molta acceptació en l'època i que ha fet que les seves imatges formin part de moltes col·leccions. El procés de revisió i revaloració de la seva producció fotogràfica ha comportat que augmenti el seu valor econòmic, que noves generacions s'interessin per les seves imatges i que les seves targetes postals i fotografies tornin a ser objecte de desig, encara que, possiblement, la relació entre la seva importància i el seu valor econòmic segueixi sent asimètrica. Però la fotografia és un mitjà d'identitat canviant i aquesta relació pot variar.

>> Exposició «Valentí Fargnoli. El paisatge revelat», a la Casa de Cultura de Girona, 2019.
(Font: DIPUTACIÓ DE GIRONA. MIQUEL MILLAN.)

